

Notícia de Cabrera

Quasi un milió de persones, qualsevol dia d'estiu, s'acaramullen a la Badia de Palma. Turistes despistats, indígenes alienats, ciutadans conscients, vividors de tot moment de Palma, Calvià, Lluçmajor, són —i no ho saben— al costat de l'últim paradís d'aquesta mar.

Parlament balear serà debatuda en l'actual legislatura...», i en certa mesura va desfer altres rumors en referència als inconvenients de caràcter burocràtic que farien impossible que Cabrera poguera ser debatuda abans de la convocatòria de noves eleccions generals, cosa que faria començar novament tot el procés.

És possible que Narcís Serra li haja guanyat la batalla, a Gabriel Canellas. De moment, la decisió final sobre Cabrera la tenen ja a Madrid, i el govern o el Parlament balear no són més que espectadors del resultat. Però, la llarga i sovint tediosa història del menut arxipèlag pot ser que tinga encara un desenllaç imprevist. En efecte, al portaveu del grup parlamentari socialista, Francesc Triay, se li va escapar una confidència en un moment de tensió davant dels periodistes: «Canellas m'ha dit que té moltes pressions, i que la seua intenció és protegir només la zona terrestre i no la marítima». La frase no va ser, com es va creure en un principi, una simple rellicada del portaveu socialista, ni tan sols un atac polític al president del govern, a qui té l'obligació d'estar enfrontat. Va ser, efectivament, el fet de deixar entreveure a l'opinió pública que les pressions sobre l'arxipèlag eren reals, i que alguns seguien entestats a poder continuar navegant en les seues immediacions, molt més si, pel que sembla, davant de Cabrera, a la costa de Mallorca, es construïa un important port esportiu, com el de Cala Galiota.

¿I ara què?

Des que la família mallorquina Feliu de Cabrera reivindicara, inútilment, davant els tribunals de justícia, la devolució d'un arxipèlag que consideren seu —va ser confiscat pel Ministeri de la Guerra—, passant per les vel·leïtats de Manuel Fraga, aleshores ministre de Turisme, per a convertir-lo en una urbanització de luxe, fins a la situació actual, l'arxipèlag ha estat sotmès a tota classe de decisions, especulacions i contrasentits.

Per primera vegada, però, Cabrera es troba en una situació de pre-legalitat democràtica, qüestionable, però disposada finalment a ser jutjada per la majoria del poble espanyol, després d'haver-ho estat pel poble balear. No obstant això, en la memòria dels ciutadans d'aquestes illes es conserven tants records sobre Cabrera, tantes especulacions i rumors i interessos inconfessables que, malgrat tot, continua mantenint-se el mateix dubte de sempre. La incògnita dura: ¿què serà de Cabrera? □

Feliu de Cabrera amb Don Juan.

Jordi Creus

Cabrera, i el conjunt del seu arxipèlag, és un món insòlit, verge, desconegut, deshabitada, mític i tràgic, encisador, maleït... Cabrera, com abans Sa Dragonera i una mica més endarrerit Es Trenc, Formentera, S'Albufera de Muro, Alcúdia i Sa Pobla; Es Grau a Menorca, Cala Mondragó, Sa Canova d'Artà, és el símbol viu de l'ecologisme mallorquí, català i espanyol... potser internacional. Ha de ser tal com és, parc natural i marítim, espai protegit, amb militars o sense, ja que mai més amb canonades i exercicis tàctics a la seva escorça natural, sense espolis ni atemptats. Això no és una crònica d'un desastre sinó d'una esperança.

Guillem Frontera va escriure alguna de les seves gran novel·les a Cabrera; tota la seva família són farers. Enciolla és el gran far de l'illa habitada més petita de l'arxipèlag. Un home es pot

perdre ben fàcilment uns quants dies en els 15 quilòmetres quadrats del paradís que té 15 quilòmetres de costa i cales. No ha estat Frontera l'únic novel·lista contemporani afortunat. El soldat Jaume Fuster hi va ser *destrat* i castigat durant el calvari del seu servei mallorquí. Joan Ramon Mainat, periodista radiofònic i televisiu, si fa no fa el mateix, malgrat que del càstig tragué el profit i el delit de la bella i immensa soledat de Cabrera sense fer res.

Pep Costa té trenta anys, és també periodista, el seu pare era carrabiner i allà tengué una infància de nen personatge de llibre de Verne o Defoe. Joan F. va ser —ara té quaranta anys— un guàrdia civil destinat a l'illa... De tots ells en sabem testimonis de follia i amor envers aquesta terra actualment tan a la cresta de l'ona de l'actualitat i la polèmica. Cabrera és a prop i alhora lluny. Qualsevol mariner pot cantar atabalades navegacions pel canal entre Mallorca i Cabrera que tot just

Fardor

NOVETATS **en** LLIBRES

edicions 62 sa	 Editorial Laia
L'AUTENTIC AMIC Carlo Goldoni L'Escorpi. Teatre/El Galliner, 106. 64 pàgines. Les aventures agradolces de dos amics i de l'estimada de tots dos. La indecisió i la lleialtat, l'arrogància i la covardia, en el text subtil d'un clàssic. Una versió de Jordi Teixidor sobre el més divertit teatre de tots els temps.	BRETANYA, ESMERALDINA Xosé Luis Méndez Ferrín Xosé Luis Méndez Ferrín, premi de la crítica 1987 de narrativa gallega, ara en català.
Edicions BROMERA	EDITORIAL EMPÚRIES
L'ESCARABAT D'OR Edgar Allan Poe Col·lecció «A la lluna de València». 6. Un estrany escarabat i un mapa amb un misteriós missatge en clau. Un dels millors relats de Poe.	EL MODERNISME Selecció de textos Jordi Castellanos Col·lecció Les Naus d'Empúries. Panorama d'un moviment decisiu en el camp polític, estètic i literari.
 GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.	 LA GALERA, S. A., EDITORIAL
CAPLETRA, 3 Revista de filologia. Director: Antoni Ferrando Consell de redacció: Institut de filologia valenciana.	LES ALES ROGES Miquel Rayó i Ferrer Col·lecció Els Grumets de la Galera. Premi Josep-M. Folch i Torres. 1987. Presentació: Xavier Pastor, president de Greenpeace, Espanya. Il·lustracions d'Ismael Balanyà.
 EDITORIAL TRES I QUATRE	 curial
DONATO, 2,27 Rafa Gomar Col·lecció Narratives 3 i 4. núm. 4. Un dietari no gens corrent ni convencional d'un narrador que farà parlar.	DON JOAN DE SERRALLONGA VOL. I Victor Balaguer Traducció de Valeri Serra i Boldú Biblioteca Popular Curial, 12. Novel·la històrica basada en la vida del popular i mític bandoler Joan de Serrallonga.
 Edicions Proa	 UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
EL DIA DEL JUDICI Salvatore Satta A tot vent, 266. Trad. de Carme Arenas. Il·lustració de Gerard Rosés 232 pàgs. 1.500 ptes.	L'ORACIÓ COMPOSTA (I): LA COORDINACIÓ Maria Josep Cuenca Col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana. En preparació: EL CATALÀ COL·LOQUIAL de Lluís Payrató

té 5 milles, poc més de 10 Km. Des de Mallorca «quasi es pot tocar», però els déus del vent i la mar, l'allunyen i la protegeixen. Eol i Neptú la serven. Han passat milions d'anys i el paisatge és pràcticament el mateix. Ben dit, mirant-la, res no és casual. L'ús militar —un parell de setmanes a l'any l'envaien uns 1.400 soldats i caps, a més de canons, helicòpters, «tanquetes», motos, jeeps i camions; fent nosa a la vida tradicional de l'espai. Trets i gent al verd. Foc real i trons buits, soldats embarcats en contra del seu cor, es converteixen en profanadors (?) del paradís. Ara s'han aturat. Primer Félix Rodríguez de la Fuente, després, moltes veus assenyades de l'illa, més tard el Green Peace i el Sirius, sempre el mitjans de comunicació illencs i forans coincidiren a defensar l'espai de l'home i la seva acció depredadora i destructiva.

Certament, si Cabrera hagués estat privada, potser també en mans d'alguns municipis d'altre temps, hauríem de convenir que ara no caldria defensar-la. Ja hauria estat adientment *colonitzada*, urbanitzada, *ordenada*. Fraga, que com a Palomares es fa el gran defensor de les obvietats, abonava fa uns 20 anys llargs fer-hi una urbanització de luxe o un parador estatal. Un altre inefable personatge del passat arnat, Pilar Franco, pensava que era un bon lloc per fer-hi cases bones.

L'exèrcit en té l'ús públic d'ençà de la primera guerra mundial. Interès estratègic d'aleshores i d'instrucció i tir dels últims temps. No cal dir que es pot visitar amb permís, que els mariners sempre poden romandre-hi a l'esguard del seu gran port, el segon racó natural més important de la Mediterrània, després del port de Maó.

Cabrera, amb els seus 12 illots, no ha estat mutilada. Alguna ferida petita. Un innecessari camí de terra la xafa en els seus 5 per 7 quilòmetres. Té un puig, alt, amb 172 m, unes cinquanta quarterades d'ús agrícola antic. Pinar clar, molta mata llentisclera. Poca aigua. El seu règim de pluja mitjà anual és de desert. Qui ho saberen bé foren els prop de 9.000 francesos que perden la guerra del Francès a Bailén i hi quedaren cinc anys del 1809 al 1814 desterrats. En moriren de set i calamitat i misèria prop de 3.000. És la greu tara, la tràgica nota d'aquesta illa bella i vella, i encisadora, retratada acuradament per Miquel dels Sants Oliver.

Plini diu que Annibal va néixer per Cabrera: del llot del guix de Cabrera hi nasqué el monestir paleocristià més antic de la Mediterrània. El 398 d.C.,

Les Illes de Cabrera, un patrimoni excepcional

Joan Mayol*

A nècdota o hipèrbole, qui m'ho va contar ho sabia: anys arrere, en una de les ocasions en què s'ha parlat del Parc Nacional de Cabrera, visitaren les illes alguns enginyers forestals de l'ICONA, que s'exclamaren «Com es pot declarar això Parc Nacional, si no hi ha ni pins!...».

El que no hi havia, en tot cas, era informació... al cap dels funcionaris. Perquè a Cabrera hi ha valors naturals d'una rellevància molt assenyalada. A més de pins, per paga.

Cabrera, a hores d'ara ho sap tothom, no és una illa, són moltes illes (els mariners de la meua terra distingeixen entre Cabrera —el conjunt— i Cabrera Gran, l'illa en sentit estricte). Cabrera és, en fi, un llarguissim rosari de riberes, una costa tallada i accidentada. Aquest és el secret del seu gran valor natural: el contacte íntim, complex, intricat, entre mar i terra. Es precisament el contacte entre dos ecosistemes on es defineixen les bandes més productives i diverses d'aquests: la influència de la terra enriqueix la mar, i viceversa.

És a Cabrera on es troba la més alta diversitat d'ocells marins, no ja dels Països Catalans sinó de tota la Mediterrània. Hi ha colònies de baldrigues cendroses i pufins, de l'ocell de tempesta, del corb marí emplomallat, del gavià argentat i de la gavina corsa. S'hi troben assenyalades colònies del falcó de la rei-

na i encara, encinglada a un penyal innaccessible, nia la poderosa àguila peixatera, l'àguila dels mariners. Algunes d'aquestes espècies es troben, també, en altres illes d'aquesta regió biogeogràfica: la Dragonera, les Medes, els Columbrets i les Xafarines. Però enlloc no s'hi presenten juntes, segurament perquè no hi ha cap conjunt d'illes deshabitades d'aquesta extensió a tota la Mediterrània occidental.

Quasi totes les espècies viuen dels peixos que capturen. La llista de les espècies pròpies del litoral marí de Cabrera seria inacabable, des dels peixos i invertebrats propis de les costes rocoses, batus per les marors, als que necessiten per viure la calma de les praderes submarines, els fons d'arena o llim i fins i tot les grans espècies migratòries, com les tonyines, les tortugues o els grans cetacis; som molts els que hem tengut l'ocasió, entorn de Cabrera, de gaudir dels poderosos bots de les tonyines, o de la poderosa presència dels catxalots, una de les impressions més sobtadores que he experimentat en la meua vida de naturalista.

És entre la fauna marina on hem d'assenyalar una absència: la del vellmarí, la foca de la Mediterrània, que havia habitat les coves i les cales de Cabrera des de fa desenes de milers d'anys fins a la meitat d'aquest segle. El vellmarí criava a les enclotxes de les illes fins

allà l'any cinquanta, però l'animadversió dels pescadors el va esvair: competien per les mateixes preses (els anfosos i altres peixos de bona talla), i adesiara, la foca malmetia els arts dels mariners. Però, per ventura, ha arribat el moment del retorn per a l'animal mític. Un programa europeu de cria en captivitat de l'espècie permet imaginar el dia en què, si hem sabut conservar el biòtop i regenerar la riquesa marina, erosionada per la sobrepesca, el vellmarí serà recuperat per a la fauna de Cabrera.

A més, les illes tenen també elements interessants a la fauna estrictament terrestre: a cada illot ha evolucionat una raça pròpia de la sargantana de les Balears, i hi ha diversos invertebrats endèmics, producte biològic del fet insular. La flora i la fauna denoten l'aïllament, l'aridesa del clima, les seves peculiars condicions de vida. És un conjunt natural ben il·lustratiu de l'adaptació al medi, de gran interès científic.

Afegiu a tot això els valors paisatgístics, les diminutes cales, els illots i els grans penyalars, la complicada orografia de Cabrera. I no oblideu tampoc els aspectes culturals: les restes de naufragis històrics, el castell o la mateixa possessió de Cabrera.

Aquest és el notabilíssim conjunt, que de fet tots els mallorquins hem considerat sempre com un bé comú, com un patrimoni propi. No calen més justificacions per demanar, per exigir democràticament, la seva radical conservació. Una conservació que no obtindrem, digui el que vulgui el ministre de la Guerra, en forma de camp de tir i manobres militars. □

* J. Mayol és diputat del Partit Socialista de Mallorca, i autor de la proposició de Llei del Parc Nacional i Reserva Integral de Cabrera, recentment aprovada pel Parlament Balear.

Cabrera: cruïlla d'interessos.

Agustí d'Hipona es queixava dels monjos rebels de Cabrera. El segle VII, Gregori el Gran els reconqueria també. El Castell del Port, una de les poques fortaleses roqueres marítimes de la Mediterrània fou alçat per fer avorir el niu que era per als pirates o corsaris amb patent de qualsevol rei que romanien a l'aguait al port. Malgrat tot, els contrabandistes moderns, del segle XVI ençà, del tabac, el cafè, la cola i la droga saben de la *bondat* i perillositat del lloc per operar. Ara i abans, Cabrera, síntesi d'interessos. □